

Posudek školitele na diplomovou práci Dagmar Beníškové **Obraz Podkarpatské Rusi v díle Ivana Olbrachta (od reportáže k románu a novele)**

Musím předeslat, že předkládaná práce se mně poněkud vymkla z rukou. Autorka se na téma přímo vrhla, což bylo motivováno velkým zaujetím, které v ní Olbrachtovy texty – dokumentární i prozaické; non-fiktivní a fiktivní – vyvolaly. Původně jsem mínila projekt uměřenější a věcnější: to znamená sledovat, jak se náměty, motivy, obrazy apod. obsažené v reportážích (novinových, později knižně vydaných) uplatnily v románu a v prózách Goletu; jak je autor včleňoval kupříkladu do popisových partií nebo jim přisoudil funkci syžetovou, autentifikoval obraz dané lokality, právě tak jako portréty figur. Včetně kolektivního hrdiny. Čili, jak se stávaly fikčními entitami s vysokým stupněm reference.

Dagmar Beníšková se vydala vlastní cestou, která byla jejímu autorskému typu bližší, odpovídala jejímu čtenářskému zaujetí. Z původního projektu se ovšem také mnohé zachovalo, neboť dílčí sondy, které autorka uskutečnila – jak v případě románu Nikola Šuhaj loupežník, tak goletového triptychu, volila na základě témat autorem pojednaných prvotně reportážní formou. Takže lze říci, že k prozaickým dílům přistupuje především z hlediska toho, co a jakou formou vypovídají o dané lokalitě, o kontrastních společenstvích (kolektivitách): to je patrné již z označení dílčích kapitol – sociální podmínky, peníze, hlad, židovská mystika, politika apod. Přičemž vazba na část, v níž autorka zpracovala reportáže, se aktualizuje právě shodou oněch dílčích témat, motivů, aspektů.

Myslím, že lze Dagmar Beníškovou chválit za to, jak si poradila s obsažností reportážních textů, jak rekonstruovala vlastně velice vzácný a všestranný obraz dnes neexistujícího světa. K čtivosti a naléhavosti tu bezesporu přispělo osobní zaujetí někoho, kdo vlastně tento svět nově poznává z časové perspektivy vzdálené době, kdy Olbracht vše pozoroval a zaznamenával jako akutní skutečnost.

Problém nastává až v části druhé, kde vytyčené, v podstatě tematické sondy (narrativní aspekt se pouze zmiňuje prostřednictvím citací a parafráze) znamenají, že se zprvu pozornost věnuje románu (zeširoka a osobitě se interpretuje vztah postavy k přírodnímu světu a k legendě, která zečne dotvářet její osud), pak se přesouvá ke Goletu, až se zaujme Hanou Karadžičovou, protože téma smrti – smrti za živa – se týká židovství a příběhu této postavy. Právě tak jako mnohé z politického dění (sionismus) v kraji. Po Smrti ale následují Češi, takže se autorka nemůže nezabývat četníky z Nikoly Šuhaje a jejich konfrontací s Rusíny, k čemuž dobře slouží epizoda Eržiky a Svozila (vztah Eržiky a Svozila).

Musím přiznat, že když jsem měla některé fragmenty předkládané práce před sebou, byla jsem značně bezradná, jak je řadit. Na podstatnější přepracování navíc nezbýval čas.

Lze předpokládat připomínky k jazykovému stylu, jenž se místy vymyká stylu odbornému, také sklon k metaforickému vyjadřování – krocený, ale nezkrocený –

působí místy jako poněkud nevhodná sebezprezentace autorského subjektu.

I přes jisté koncepční a kompoziční nedostatky, právě tak jako slohové prohřešky, lze v práci nalézt cenné pasáže, hlavně však nezatížený a svěží pohled na kanonizované dílo.

Práci doporučuji k obhájení.

Doc. Marie Mravcová